

цитъ расълъ, докато Балабанъ-юнакъ, прочутъ между турцитъ поради храбростта си въ войнитъ съ австрийцитъ, не измолилъ за родния си градъ новъ ферманъ, който вѣроятно и сега още се намира въ Копривщица. Въ фермана било наредено, че Копривщица е подчинена непосредствено на султана и че тя, съ изключение на вноската въ полза на цариградската Фетхиджамия, е свободна отъ всѣкакви данѣци; че мѣстнитъ началници иматъ право да носятъ особени шапки и че тамъ ще живѣе само единъ турски чиновникъ, подчиненъ на тамошнитъ началници. Обаче, пловдивскитъ паши сполучили да обърнатъ въ нищо и този ферманъ. Кърджалийскитъ смуте докарали неизказана злополука за цвѣтущото балканско градче. Три пѣти (за пръвъ пѣтъ въ 1793 г.) Копривщица била опожарявана и обръщана въ пустиня. Много трудъ струвало на правителството съ обещания на награди и съ заплашвания да накара жителитъ да възстановятъ селището. Сега въ Копривщица, която е прочута като родно мѣсто на много видни български писатели, учители и търговци, има около 1110 семейства (вѣнчила).

Главното знаме (башъ-байракъ) на войниците отъ Пловдивската област се е развѣвало въ градчето, наречено *Панагюрище* или *Панигюрище* (по турски Отлукъ-кѡй, ливадино село)¹⁴, което се намира на осемъ часа на северъ отъ Татаръ-Пазарджикъ при рѣката Луда-Яна, въ една висока долина на Сръдна-гора. Споредъ преданието, Мохамедъ II, следъ като завоювалъ Цариградъ, преселилъ отъ Ямболъ 240 семейства на това мѣсто, гдето отъ старо време ставалъ панаиръ (панакиръ, *πανήγυρις*); къмъ тѣзи поселници се присѣдинилъ много народъ отъ околноститъ. Жителитъ отначало прашали войниците си на война, а по-късно (до 1840 г.) на брой 33 души отивали въ Цариградъ да гледатъ султановитъ коне. Въ града имъ турчинъ не смѣлъ дори да пренощува. Презъ кърджалийско време, въ началото на сегашния вѣкъ Панагюрище било почти съвсемъ разрушено отъ разбойнишки шайки. Въ това време Хасанъ Каваназоглу, татаръ-пазарджикския бегъ съ коварство отнелъ на панагюрци златния ферманъ, който имъ потвърждавалъ войнишкитъ права. Въ епохата на новобългарското възраждане панагюрци се отличили съ силно проявения си патриотизъмъ и съ стремежъ къмъ образование и свобода. Въ 1875 г. въ Панагюрище се наброявали до 1500 кжщи и 11,000 жители изключително българи. Презъ събитията въ 1876 г. Панагюрище играло първа роля: то било центъръ на българското въстание, което завърши съ известнитъ злодейства, кланета и съ свършеното съсипване на Панагюрище.

Котелъ (тур. Казанъ) се намира при важния Балкански проходъ между Шуменъ и Сливенъ, на разстояние около 15 мили отъ морето и е основанъ, вѣроятно, около 1545 г. отъ бѣжанци изъ околноститъ. На жителитъ, въоръжени съ сопи и съ копия (гарби), подъ командата на родни войводи и князе, било възложено да пазятъ тамошния проходъ. Събирането на данѣцитъ било дѣло на войводата. На турцитъ било забранено да се заселватъ въ Котелъ. Въ време на война специаленъ правителственъ чиновникъ наблюдавалъ, щото тамъ да не спира и да не ношува турска войска. Обаче, поради честитъ нарушения, тѣзи привилегии на практика изчезнали. Котленци съумѣли да се защищаватъ отъ кърджалиитъ. Въ Котелъ, който, както и двата по-горе споменати градове, е ималъ голѣмо значение въ новобългарското движение, наброяватъ сега до 1120 кжщи; жителитъ му (около 10,000 души), съ изключение на 500 мохамедански цигани, всички сж българи¹⁵.

Интересна сждба имала често споменуваната въ сръдновѣковната българска история непристѣпна планинска мѣстность *Цѣпина* въ Родопа (стр. 12). Условиата, при които, като разказахме по-горе (стр. 248), Цѣпина се покорила на турцитъ, били строго съблюдавани до сръдата на XVII вѣкъ. Презъ вре-